

ne vorbesc OASPETI DE PESTE HOTARE

JEAN DARCANTE :

„M-a fascinat calitatea extraordinară
a actorilor romîni!“

N

u de mult, Jean Darcante, secretarul general al Institutului Internațional de Teatru (I.T.I.), în cadrul unei călătorii prin cîteva țări de democrație populară, a făcut un popas și la noi.

Institutul Internațional de Teatru a luat naștere în 1948, la Praga. La primul congres nu participau decît oameni de teatru din opt țări. La ultimul congres — cel de-al nouălea, care s-a ținut în iunie trecut la Viena — veniseră delegați din 42 de țări. Și se pare că la Varșovia — gazda viitorului congres, din 1963 — numărul delegaților va fi sporit.

Convorbirea cu Jean Darcante a început, firesc, de la funcția I.T.I. :

— I.T.I. tinde să creeze o unitate, o fraternitate a oamenilor de teatru din întreaga lume. Pînă în prezent am primit adeziunea a 43 de țări. Gîndiți-vă că acest lucru înseamnă că în 43 de țări există de-acum un centru unde orice actor sau regizor străin poate veni și care îi înlesnește contactul cu fenomenul teatral al țării. Cîtă importanță are acest fapt, mai ales în marile capitale, ca Moscova, Paris, Londra, în care viața teatrală este atît de intensă! De exemplu la Paris, în cursul anului trecut, s-au prezentat la centrul I.T.I. peste 350 de oameni de teatru străini, cărora li s-a înlesnit contactul cu anumite personalități din acest domeniu pe care doreau să le întâlnească, vizionarea unor spectacole, asistarea la repetiții și procurarea publicațiilor sau documentelor de teatru. Există deci în lume o rețea de organizații care furnizează oamenilor de teatru toate elementele de studiu de care au nevoie, ceea ce constituie, de fapt, baza organizatorică a institutului nostru.

— În cartă I.T.I. există un articol în care se spune că teatrul creează legături în toată lumea, între un mare număr de popoare, în folosul păcii. Ați putea să ne arătați în ce fel se concretizează aceasta ?

— Cred că tot ceea ce facem noi tinde spre acest scop. Publicațiile I.T.I., care au un caracter internațional, conferințele și colocviile noastre, aducînd în dezbatere probleme de interes mondial, congresele la care participă periodic, de zece ani încoace, 100—150 de oameni de teatru de pretutindeni înlesnesc cunoașterea și apropierea dintre popoare. Între delegații care și-au format deprinderea de a lucra împreună s-au stabilit relații de amicitie. Ei au ajuns să discute azi probleme delicate pe care la început — prin anii 1948—'50 — le-ar fi evitat. Am îmbunătățit deci acea înțelegere reciprocă dintre țări, ameliorînd raporturile dintre oamenii de teatru.

Că această apropiere prin intermediul artei s-a făcut o dovedește reușita sărbătorire a zilei de 27 martie — Ziua Internațională a Teatrului. În 58 de țări (14 nemembre ale Institutului) spectacole de teatru și televiziune, conferințe, articole în presă au celebrat în această zi teatrul ca instrument de pace și înțelegere mutuală. Invenșelor mase de spectatori, tineretului din școli (pentru că am obținut aprobarea ministerelor de cultură ca în multe țări, în acea zi, în toate clasele, de la cele mai mici pînă în facultăți, să se țină o lecție asupra teatrului), cititorilor și auditorilor presei și radioului li s-a vorbit despre teatru în acest sens.

— Pe ordinea de zi a congresului de la Viena era pusă și problema formației teatrale. Ce urmări practice a avut această discuție ?

— Această problemă se dezbătea pentru prima oară, așa că la Viena a avut loc mai mult un schimb de informații asupra metodelor și organizării învățămîntului teatral din diverse țări. Dar s-a format un comitet de lucru care pregătește materialul necesar, pentru ca la Congresul de la Varșovia să se continue discuțiile și să se ajungă la concluzii practice. În același scop se organizează și seminarul din Belgia, din luna august.

— În conferințele I.T.I. se discută și despre libertatea oamenilor de teatru. Sînt frecvente în occident protestele acestora împotriva încălcării libertății lor. Care este atitudinea dvs. în această problemă ?

— Într-adevăr, libertatea artiștilor nu este pretutindeni asigurată. În Italia, recent, s-a interzis o piesă chiar în teatrul condus de președintele institutului nostru. Iar în Portugalia, în șase luni, s-au interzis șase piese. Și părerea noastră este că artiștilor — ca și celorlalți oameni — trebuie să li se garanteze și nu să li se limiteze libertatea.

— În vorbire se vorbește tot mai mult de așa-numita criză teatrală. Personalități mondiale — John Osborne, Arthur Miller, Sartre, Peter Brook — au scris alarmanți lungi analize ale acestui fenomen. În World Premieres Mondiales a apărut o notă în care vă amintiți că acum 15 ani ați închis teatrul dvs. care, vă citez, „a murit din cauza indiferenței“. Puteți să ne spuneți ce părere aveți despre această criză, care sînt cauzele ei și dacă Institutul Internațional de Teatru a luat unele măsuri pentru a-i găsi remediul ?

— Această criză teatrală are două aspecte. Primul este cel financiar. Și, din acest punct de vedere, de cînd mă știu, aud vorbindu-se de criză. Cauza este că orice conducător al unui teatru particular îl consideră ca pe o instituție comercială și așteaptă să fie rentabil. Dar teatrele n-au fost și nu vor fi niciodată surse de profit. Singurul remediu al acestui fel de criză este naționalizarea teatrelor. Dar în vest această soluție nu este încă acceptată.

În ceea ce privește cel de-al doilea aspect al crizei teatrale, mult mai serios, mai grav — cel despre care vorbesc Sartre, Miller etc. — acesta se referă la autori. Există o imensă masă de oameni care ar putea deveni un public fervent, constituit din muncitori și tineret, și pe care nu numai prețul foarte ridicat al biletelor îl ține departe de teatru, ci mai ales faptul că există un fel de prăpastie, de vid, între acest public nou și teatrul care i se oferă. Teatrul burghez, teatrul bulevardier francez este cu totul perimat — de asta ne-am dat bine seama. Nici chiar burghezii nu-l mai apreciază !

Deci, pe scurt : avem un public nou, dar nu există încă scriitorii care să-l mulțumească. Situația este foarte, foarte îngrijorătoare. De aceea am și înscris pe ordinea de zi a viitorului Congres de la Varșovia — după cum am făcut-o de altfel și la congresele de la Helsinki și Viena — această temă, care va fi luată în discuție. Vrem să determinăm motivele pentru care există o separație între scriitorii epocii noastre și public și care sînt posibilitățile de a ne apropia acest public, care are nevoie de noi și de care mai ales avem noi nevoie.

— În timpul vizitei în țările de democrație populară ați observat cumva manifestindu-se semnele unei asemenea crize ? Publicul, ni se pare nouă, e în general mulțumit de spectacole, și, departe de a se arăta indiferent față de teatru, îl iubește. Cum credeți că se explică acest fenomen invers care se petrece la noi ?

— Într-adevăr, am remarcat că sălile de spectacole sînt pline și că participarea publicului este entuziastă, atît la piesele clasice cît și la cele contemporane. Din nenorocire, neînțelegînd limba, nu-mi pot prea bine da seama de calitatea pieselor ; probabil însă că dramaturgii dvs. au găsit mijlocul să-și apropie publicul. De altfel am mai remarcat că și conducerea de stat consideră teatrul, arta ca elemente răspunzînd unei nevoi esențiale a poporului.

— Ce spectacole ați văzut și ce impresii v-au lăsat ?

— Pînă acum nu cunoșteam țările din estul Europei. Și am avut surpriza de a găsi pretutindeni aici un teatru de mare calitate. În România am fost primit cu o căldură și o ospitalitate desăvîrșite și am simțit mereu acea solitudine și exigență pe care o ai față de un prieten bun, căruia vrei să-i arăți tot ce ai, așteptînd să vezi ce-i place și ce nu. Ca urmare, mi s-a oferit să asist la multe spectacole. Am admirat astfel în spectacolul *Cum vă place* decorurile și mai ales costumele, de-a dreptul încîntătoare. Tot așa de mult mi-a plăcut punerea în scenă a pieselor *Orfeu în infern* și *Celebrul 702* ; remarcabil am găsit și spectacolul *Al patrilea*. Dar ceea ce m-a fas-

cinat este calitatea extraordinară a actorilor. Jocul lor simplu, modern, care nu estompează nici ideea piesei, nici sentimentele, dar le interpretează cu măsură și finețe, m-a cucerit. Mă refer în deosebi la Radu Beligan, pe care l-am văzut interpretând pe Cheryl Sandman, la Sanda Toma, care-i dădea replica, la minunații actori tineri din *Orfeu în infern*. Nu pot să-l uit nici pe Calboreanu, pe care l-am văzut în *Apus de soare*, și ale cărui autoritate și forță dramatică m-au uluit.

— *Ați vizitat și Institutul de Teatru ?*

— Da, a fost o vizită foarte interesantă pentru mine. Pregătirea profesională a actorilor e un subiect care mă pasionează, și, din nenorocire, la noi în țară aceste școli au multe lipsuri. Sînt neorganizate, iar disciplinele de studiu nu sînt nici atît de complete, nici destul de aprofundate. Intrînd în Institutul „Ion Luca Caragiale“ am avut senzația — iertați-mi comparația atît de banală — că intru într-un stup de albine vesele și harnice. Mi s-a explicat ce materii se predau, durata anilor de studiu; am văzut mai multe clase, am asistat la o oră de scrimă, la alta de tehnică vorbirii etc. și am plecat cu impresia că aici se face într-adevăr o treabă bună, într-o atmosferă sănătoasă și entuziastă.

Dana Crivăț

jurnalul unui stagiar la cursurile Teatrului Națiunilor din Paris

O dimineață de mai care seamănă cu o după-amiază de noiembrie. Umezeală, nori, frig. Un cordon de jandarmi și polițiști în uniforme negre, înarmați cu automate și bastoane de cauciuc. Au aerul mai degrabă plictisit decît posomorît. Nu vorbesc între ei, nu vorbesc cu populația, poate că nici cu sine însuși nu vorbește vreunul. Pe jos, bucăți de tencuială, hîrtie și lemn arse, resturi din foste tuburi de neon, sticlă pisată, pulverizată. Cîteva vitrine mari, uși înalte și ferestre ogivale cascade guri negre. Apare cîte un cap, apoi dispare grăbit. De la un etaj cineva răstoarnă o încărcătură de geamuri sparte și moloz care cade cu zgomot pe porțiunea de trotuar, unde pentru trecătorii în haine de toate culorile oamenii în vestoane negre fac semn că trecerea o oprită...

Așa s-ar putea consemna atmosfera și împrejurările în care semnatarul acestor rînduri a făcut prima cunoștință cu exteriorul clădirii — impozante, de altfel — a Teatrului „Sarah Bernhardt“ din Paris, sediul Teatrului Națiunilor.

Următoarea notiță din „France-Soir“ explică totul: „În noaptea de 13 spre 14 mai 1962, la încrucișarea străzii Adolphe-Adam cu avenue Victoria au explodat cinci bombe plastice ale O.A.S., care vizau de fapt o anexă învecinată a Prefecturii Poliției“.

Cazul nu era unic în această noapte, iar noaptea nu era unică în această lună.

Și totuși, nici în dimineața de luni 14 mai și nici în restul zilelor nu s-au întrerupt cursurile Universității Internaționale de Teatru, organizată pe lângă Teatrul Națiunilor — cursuri la care, timp de 35 de zile, am avut ocazia și bucuria să particip.

Concepute în două cicluri — normal și superior —, aceste cursuri erau ținute în acest an în temeiul experienței cîștigate în anul trecut, cînd de fapt au fost inițiate. Am putea spune, dintru început, că au avut un caracter oarecum experimental, pe care îl dezvăluie de altfel și programul de studiu, într-o măsură cam labil. În nici un caz însă nu s-ar putea pune la îndoială eficacitatea lor. Primul ciclu a avut la bază — alături, evident, de vizionarea și discutarea spec-